

Ženská statečnost

Děj povídky nás zavádí na Aljašku. Je pojat jako vzpomínkové vyprávění muže s „rudou krví, ale blížím srdcem“ jménem Sitka Charley. Při jedné ze svých cest, které konal ve vládních službách, se Sitka se svou družkou, mlčenlivou, ale nesmírně houževnatou indiánkou Passuk, dostane do osady, jejíž obyvatele jsou na pokraji záhuby. Sitka a Passuk se vydávají pro pomoc do nejbližší stanice (vzdálené sedm set mil). Doprovází je ještě jeden muž, vychloubačný Dlouhán Jeff.

Ale Passuk! Zatímco ten chlapisko ležel u ohně a brečel, ona vařila a ráno pomáhala převazovat saně a večer zase je rozvazovat. A šetřila psy. Ustavičně byla ve předu, šlapala v botách s výpletí a urovnávala cestu. Passuk – jak bych to měl říct? – bral jsem to zkrátka za samozřejmost, že všechny ty věci má dělat, a víc už jsem na to nemyslí. Hlavu jsem měl plnou jimech starostí, a potom, byl jsem ještě mladší a málo jsem se v ženskéjch vyznal. Teprve pozděj, když jsem se zpátky na to všechno díval, přišlo mně, že jsem tomu porozuměl.

A ten chlap byl nakonec nadobro bezcennej. Psi už neměli v sobě mnoho síly, ale on pokračdnu si přisedal na saně, když zůstal pozadu. Passuk řekla, že si vezme jednu saně na starost ona, a tak ten člověk neměl na práci nic. Ráno jsem mu dával spravedlivě jeho díl jídla a posílal jsem ho samotného napřed. Pak žena a já jsme strhli tábor, naložili saně a zapřáhli psy. K polednímu, když s náma slunce žertovalo, vždýcky jsme toho člověka dohonili, slzy mýval namrzly na tvářích, a přešli jsme ho. V noci jsme rozbili tábor, dali jsme mu stranou jeho spravedlivěj díl jídla a rozprostřeli mu jeho kožešiny na spaní. Udělal jsem taky velkéj oheň, aby ho moh vidět. A teprv několik hodin potom se vždýcky přibehal, sněd si svůj žvanec, hekal a nařikal, a pak šel spát. Nebyl nemocnej, ten chlap. Byl jenom uslejš a uondanej tou cestou a zesláblejš hladem. Ale Passuk a já jsme taky byli uslejš a uondaná tou cestou a zeslábli hladem, a přesto jsme dělali všechnu práci a on nedělal nic. Jenže on byl proroštejš sádem, jak bratr Betles tady o tom povídal. Tak furt dál jsme mu vždýcky dávali jeho spravedlivěj díl jídla.

Potom jeden den jsme potkali dvě strašidla, který putovaly tím tichem. Byl to nějaký mužskej s chlapcem a byli to běloši. Na jezeře Le Barge se rozevřel led a celou hlavní výstroj tam ztratil. Každěj měl jen jednu deku přehozenou kolem ramen. Na noc si rozdělali oheň a choulili se u něho až do rána. Měli trošku mouky. Míchali ji do teplý vody a to pili. Ten člověk mně ukázal, že má vosum šálků mouky – všechno, co měli, a Pelly, zamom-

řená hladem, byla ještě dvě sté mil daleko. Říkají taky, že za nima jde nějaký indián, prej se s ním spravedlivě dělili, ale že jim nemoh stacít. Tomu jsem nevěřil, že se s ním spravedlivě dělili, jináč by jim byl ten indián stačil. Jenže já jsem jim už ani sousia dát nemoh. Zkusili ukrást mně psa – toho nejtlustšho, kterej ale byl silně hubenejš – ale já jsem jim strčil pistoli před obličej a řek jsem jim, ať koukají zmizet. A taky odešli pryč, jako opili, do toho ticha směrem k Pelly.

To jsem měl ještě tři psy a jednoj saně, ale ty psi byli jen kost a chlupy. Když je málo dteva, oheň hoř jen nízkým plamenem a srub prochládá. Tak to bylo i s náma. Když není pořádně co do huby, mráz silně hryže, a tak jsme měli obličje celý černý a omrzlý, že vlastní máma by nás byla nepoznala. A nohy jsme měli jeden bolák. Ráno, když jsem vyrazil na pochod, potli jsem se, abych něval, jak mě bolest od těch sněžnic uhodila. Passuk nikdy ani nehlesla, jen krok za krokem šla pořád dopředu a prošlapávala cestu. Ten chlap skučel a vyl bolesti.

V Třiceti mlích řeka byla prudká a proud podhlodával led zesopda a bylo tam kupa děr a trhlin a nezamrzlý vody. Jednoho dne jsme přišli na toho chlapa, když odpočíval, protože ráno chodíval napřed, jak měl ve zvyku. Ale mezi náma byla nezamrzlá voda. To místo on obešel po ledě u břehu, ale ten byl pro saně moc ouzkej. Tak jsme si našli ledovej most. Passuk vážila málo a šla první s dlouhým klaeckem napříč v rukou, kdyžby se náhodou probořila. Ona ale byla lehká a sněžnice měla velký, tak přešla. Potom zavolala na psy. Jenže ti neměli ani klacky, ani sněžnice, tak se probořili a voda je strhla. Já jsem držel saně pevně zezadu, až se konečně postračky přetrhly a psy zanesl proud pod led. Mása na nich už moc nebylo, ale počítal jsem s nima, že by nám na tejdén byli vystačili, a takhle bylo po nich.

Druhěj den ráno jsem všechnen proviant rozdělil na tři díly, však ho už bylo málo. A Dlouhánovi Jeffovi jsem řek, že se může držet s náma, ale nemusí, podle toho, jak se cejtí, protože teď budem rázovat nalehko a zčerstva. Ale ten se dal do křiku a brečel kvůli bolavejm nohám a jaký má trápení a všelijaký urážlivý věci říkal o našem přátelství. Passuk měla nohy rozbolavěly a já jsem je měl rozbolavěly taky – jo, ještě víc než on, protože my jsme pořáde dělali kolem psů a taky jsme museli dávat pozor na všechno. Dlouhán Jeff se zapřísahal, že radši umře, než aby se zas vydal na pochod. Tak Passuk vzala kožešinovou deku a já hrnec na vaření a sekterku a přichystali jsme se, že pudem. Ale ona na chvíli zůstala koukat na jeho díl proviantu a povídá: 'To není správnýj plejtvat dobrým jídem na takovýhle děčko. Lepší, at už je mrtvej.' Já jsem zavřel hlavou a povídám, že ne – že kamarád jednou je kamarád navždýcky. Pak ona ale začala mluvit o těch mužskejch ve Čtyřiceti mlích, že jich tam je hromadu a že jsou to dobří chlapi a že se na mě spolňají, že budou mít na jaře co do huby. Ale když já jsem

furt jen říkal, že ne, vyškubla mně pistoli za pasem, najednou, a jak to bratr Bertles prve říkal, Dlouhán Jeff se odebral do luna Abrahamova dřív, než měl. Já jsem za to Passuk vynadal, ale nebylo na ni vidět, že toho lituje, a taky toho nelitovala. A já sám u sebe jsem cejtil, že má pravdu.“

Sitka Charley se odmlčel a házel dál koucky ledu do promývací pánve na kameech. Chlapi mlčeli a po zádech jim běhal mráz nad úpěnlivým vytím psů, nařkajících venku v mraze.

„A pak nebylo dne, abysme nešli kolem míst, kde ve sněhu spaly ty dvě strašidla – Passuk i já, oba jsme věděli, že se budem nad tím radovat, dokud nedojdem k slany vodě. Potom jsme došli toho indiána, taky byl jako strašidlo, a tvář měl obrácenou k Pelly. Ti dva, ten člověk s chlapecm, se s ním prej spravedlivě nedělili a on už tři dni prej neměl ani špetku mouky. Vždycky večer si uvařil v šálku pár kousků svejch mokasinů a snědl je. Z těch mokasinů mu už moc nezbejvalo. A byl to indián z pobřeží a to všechno mně řekl prostřednictvím Passuk, ona mluvila jeho jazykem. Na Yukonu se nevyznal a cestu neznal, ale tvář měl obrácenou k Pelly. Jak je to daleko? Dva nocelehý? Deset? Sto? – To nevěděli, ale bez ustání šel k Pelly. Byl už moc daleko, aby se moh vrátit, a nezbejvalo mu než jít dál.

Neprosil o jídlo, protože bylo vidět, že my už taky jsme na tom zle. Passuk se zadívala na toho člověka a pak na mě, jako kdyby v ní byla dvojitá mysl, jako matka koroptev, když má mladá v nebezpečí. Tak jsem se na ni obrátil a povídám: „S tímhle člověkem nejednali poctivě. Mám mu dát díl z našeho? Viděl jsem, jak jí oči zazářily, jakoby neočekávanou radostí. Ale potom se dlouho dívala na toho člověka a na mě a její ústa se sevřela pevně a rozhodně a řekla: „Ne. Slaná voda je ještě daleko a smrt leží na číhané. Lepší, když vezme tohle cizího člověka a nechá mýho muže Charleyho projít.“ Tak ten člověk odešel do toho ticha směrem k Pelly. Večir potom se dala do pláče. Nikdy předtím jsem ji plakat neviděl. A nebylo to jen od kouře z ohně, protože dřív jsme měli suché. Proto mně bylo divný, proč jenom je tak smutná, a domyslel jsem se, že její ženský srdce změklo v tý tmě a od toho trnácení cestou.

Život je stejně divná věc. Moc jsem se o tom napřemyslel a dlouho navažoval, a i tak je život den ode dne divnější čím dál víc, a ne mň. Proč lidi ustavičně touží po životě? Je to hra, ve který žádnéj člověk nevyhraje. Žít, to znamená do úmoru se dít a snašet útrapy, dokud na nás ztěžka nedolehne stáří a nesložíme ruce do studenýho popela vyhaslejších ohňů. Těžký je žít. V bolesti nemluvně vsaje první dech, v bolesti starej člověk vydechne naposledy a všechny jeho dni jsou plný trápení a zármutku. A přece klopejtá a potácí se do otevřený náručí smrti s hlavou otočenou dozadu a zápasí až doposledka. A smrt je laskavá. Přece právě život a věci života člověku ubližujou. A přesto milujem život a neavídáme smrt. To je hrozně divný.

V těch dnech, co potom přišly, jsme Passuk a já hovořili jen málo. V noci jsme leželi jako mrtví ve sněhu a ráno jsme zase pokračovali v cestě, šli jsme taky jako mrtví. A všechno bylo mrtvý. Žádný sněhule nikde nebyly, žádný veverka, žádný sněžný králíci – načisto nic. Řeka ani hlásku nevydávala pod tím bílým příkrovem. Míza v lesích byla zamrzlá. A udělala se taková zima jako teď a v noci se hvězdy přiblížily a zvětšily a poskakovaly a tancovaly a za dne zas paslunce si z nás tropila žerty, že jsme až viděli kupu slunců, a všechnen vzduch se třpytil a jiskřil a snh byl diamantovej prach. A žádný teplo nebylo, žádnéj hlásek, jenom řezavej mráz a ticho. Jak říkám, šli jsme jako mrtví, jako ve snu a nijak jsme ani nepočítali čas. Jenom obličej jsme pořád obraceli k slany vodě. Tábořili jsme u Tahkiny a nevěděli jsme to. Oči se nám dívaly na Bílýho koně, ale my jsme ho neviděli. Nohama jsme šlapali kaňonem po převlase, ale necejtili jsme to. Nic jsme necejtili. A často jsme cestou upadli, ale vždycky jsme upadli obličejem ke slany vodě.

Poslední proviant nám došel, a my jsme se spravedlivě dělili, Passuk a já, ale ona padala častějc a u křižovatky Karibu ji opustily síly. A ráno jsme zůstali ležet pod tou jednou kožšinou a nezvedli jsme se na pochod. Ustanovil jsem se už na tom, že tam zůstanu a budu čekat na smrt ruku v ruce s Passuk. Protože jsem už zestárl a poznal jsem už lásku ženy. A pak taky ještě bylo do Hainesovy misie osmdesát mil a velkéj Cikutů zdvíhal mezi náma, vysoko nad hranicí lesů, tu svou bouřema bicovanou hlavu. Ale Passuk začala do mě mluvit, poitchouunku, ucho jsem jí musel dát až ke rtům, abych slyšel. A tentokrát, protože se nemusela bát, že se budu zlobit, pověděla mně všechno od srdce a vypravovala mně o svý lásce a o všelijakejch jinejch věcech, kterejm jsem dřív nerazuměl.

A povídala mně: „Ty jseš můj muž, Charley, a já jsem ti byla vždycky hodnou ženou. A za všechny ty dni, co jsem ti rozdělávala oheň a vařila ti jídlo a krmila ti psy a pomáhala ti pádlovat a prošlapávala ti cestu, nikdy jsem si nestěžovala. Taky jsem ti neřkala, že ve stanu mýho otce bylo víc tepla, nebo že bylo víc jídla na Čilketu. Když jsi mluvil, já jsem poslouchala. Když jsi rozkazoval, já jsem udělala, cos chtěl. Že je to tak, Charley?“

A já jsem řekl: „Baže je to tak.“

A ona řekla: „Když jsi poprvé přišel do Čilketu – ani ses na mě nepodíval, ale koupils mě, jako se kupuje pes, a odvedl sis mě pryč – moje srdce bylo silně proti tobě a bylo plný hořkosti a strachu. Ale to je už moc dávno. Protože ty jsi byl na mě hodnej, Charley, jako dobrej člověk je hodnej na svýho psa. Tys měl studený srdce a neměls v něm pro mě místo, a přesto jsi se mnou zacházel spravedlivě a tvoje cesty byly správný. A já jsem byla s tebou, když jsi dělal statečný činy – a pouštěl ses do velikějch nebezpečí a stro-

návala jsem tě s mužema z jinejch kmenů a viděla jsem, že stojíš mezi nimi a v plný cti a že tvý slovo je moudrý a tvůj jazyk mluví pravdu. A tak jsem začala bejt na tebe pyšná, až konečně došlo k tomu, že jsi celý můj srdce naplnil a všechno můj myšlení bylo jen o tobě. Ty jsi byl jako slunce za rovnodennosti, když jeho zlatá dráha běží kruhem a nikdy z nebe nezmižní. A až jsem obrátila oči, kam chtěla, všude jsem to slunce viděla. Ale srdce jsi měl, Charley, pořádě studený a neměls v něm místo pro mě.

A já jsem řek: 'Je to tak. Bylo studený a nemělas v něm místo. Ale to je už pryč. Teď je můj srdce jako napadanej sníh na jaře, když se slunce zas vrátí. Velký táni nastalo a uvolnění, všude je slyšet, jak voda bublá, a všechno, co je zelený, raší a pučí. Křepelky tučou a červanky zpívají a všude samá hudba, protože zima je už na ústupu, Passuk, a já už vím, co je to láska ženy.'

Passuk se usmála a přisunula se ke mně, abych ji moh pevnějc k sobě přitisknout. A povídá: 'Já mám radost. Potom dlouhou chvíli klidně ležela, hlavu opřenou o moje prsa, a potichounku dechala. Potom zadržela: 'Moje cesta končí tady, já jsem už unavená. Ale nejdřív bych chtěla mluvit o jiných věcech. Před lety dávno, když jsem byla děvče na Cilketu, hrála jsem si jednou sama v otcově stanu mezi balkama kůží, protože muži byli pryč na lovu a ženy a hoši vlekli maso domů. Bylo to na jaře a já jsem byla sama. Velikánskej hudej medvěd, kterej se sotva probudil ze zimního spánku, a hladovej, kůže mu plandala na kostech, jak byl hubenej, strčil hlavu do stanu a řekl: 'Uf! Můj bratr zrovna přiběhl s prvníma saněma s masem. A hned se pustil do medvěda s hořčičma klačkama z ohně a psi, tak jak byli zapřažený, i se saněma, se vrhli na toho medvěda. Byla to veliká rvačka a moc rámsu. Váleli se v ohni, balčky kůží byly všechny rozházený, stan překotil. Ale nakonec medvěd zůstal ležet mrtvej s prstama myho bratra v hubě a bratr byl od jeho drápů poškrábanej v obličejí. Všiml sis toho indiána na cestě k Pelly, jeho palečnice bez palce, jeho ruky, když se ohřival u našeho ohně? To byl můj bratr. A já jsem řekla, abys mu žádněj proviant nedával. A tak odešel do ticha bez jídla.'

Taková byla, bratři, láska Passuk, která umřela ve sněhu u křížovatký Kairibu. Byla to veliká láska, vždyť zapřela vlastního bratra kvůli mužovi, kterej ji vodil po svízelných cestách až k trpkýmu konci. A dál, taková byla láska tý ženy, že zapřela sama sebe. Nežli se jí oči naposled zavřely, vzala mně ruku a vjela mně s ní pod svou veverčí parku až k pasu. Tam jsem nahmatal pěkně plnej kapsáť, a tak jsem poznal o tajemství, proč tak nájemnou pozbyla síly. Den co den jsme se spravdlivě dělili až do posledního kousku a den co den jedla jen polovičku ze svýho dílu. Druhou polovičku dávala do toho pěkně plnýho kapsáťe.

A řekla mně: 'Tady je konec cesty pro Passuk, ale tvá cesta, Charley, vede dál a dál, přes velikěj Cilkút, dolů do Hainesovy misie a k moři. A vede dál

a dál, za světa mnoha slunců, přes neznámý země a cizí vody a je naplněná lety a cti a slávou. Vede tě do stanů mnoha žen, a hodnejch žen, ale nikdy tě nepovede k větší lásce, nežli je láska Passuk.'

A já jsem věděl, že ta žena mluví pravdu. Ale zbláznil jsem se a zahodil jsem od sebe ten pěkně plnej kapsáť a přisahal jsem, že má cesta taky došla skoncem, že se jí až unavený oči zaleskly od slz a ona řekla: 'Sitka Charley chodil vždycky mezi mužema se cti a jeho slovo bylo vždycky pravda. Zapomíná teď na svou čest a chce mluvit prázdný slova u křížovatký Kairibu? Už se nepamatuje na ty muže ve Čtyřiceti mlích, co mu dali to nejlepší ze svýho proviantu a ty vybraný ze svejch psů? Vždycky byla Passuk pyšná na svýho muže. Ať se zvedne, přiváže si sněžnice a jde, aby si ještě teď mohla zachovat svou pýchu.'

A když mně v náručí vychladla, zvedl jsem se, našel jsem ten pěkně plnej kapsáť a přivázal jsem si sněžnice a potácel jsem se dál svou cestou. Protože jsem měl slabost v kolenách a hlava se mně motala a v uších mně hučelo a v očích mně šlehal oheň. Zapomenutý cesty z mejch chlapeckejch let se ke mně vrátily. Sedal jsem k plnejm hrncům na hostině při *potlachu* a pozvedal jsem hlas ke zpěvu a tancoval jsem, když muži a děvčata prozpěvovali a když duněly bubny z mroží kůže. A Passuk mě pořád držela za ruku a chodila vedle mě. Když jsem se položil k spaní, budila mě. Když jsem zakopl a upadl, pozdvihovala mě. Když jsem zabloudl do hlubokýho sněhu, zavedla mě zpátky na stezku. A takovým způsobem jako člověk zbaveněj rozumu, kterej vidí podivuhodný vidění a myšlenky má lehký od vína, tak jsem já přišel do Hainesovy misie u moře.

Sitka Charley rozhodil cipy stanu. Bylo poledne. Směřem k jihu se vznášel chladný kotouč slunce, jak právě minul pustý Hendersonův hřeben. Na obou stranách zářila paslunce. Vzduch byl plný třpytícího se jíní, poletujících jako habí léto. Vpředu, vedle stezky, zvedl víčák, ježatý jinovatkou, dlouhý čemich k nebi a truchlivě zavyl.

(Přeložil A. J. Štastný)

Jack London vyslov [lážek landl] sněhu se severský plák z čelcei pěnkavových

převlaka ploché místo na rozvodí, vhodné k přenašeni nákladů z jedné řeky do druhé

paslunce optický úkaz, vznikající lomem a odrazem paprsků na drobných ledových krystalech v atmosféře; objevují se jako dvě světlé skvrny po stranách slunce

parka bunda (zpravidla s kapucí) sahající nad kolena, v pase a dole stažená tkaničí

25